137764-3540

ПЕРИОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ

НА

БЪЛГАРСКОТО КНИЖОВНО ДРУЖЕСТВО

ВЪ СРѢДЕЦЪ.

ПОДЪ РЕДАКЦИЯТА НА В. Д. СТОЯНОВА.

ГОДИНА ОСМА.

КНИЖКА XLI—XLII.

Умъ царува,
Умъ робува,
. . . . .
Нар. пословица.

СРѢДЕЦЪ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1893.

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ УМОТВОРЕНИЯ.

(Отъ Горно-Джумайско).

Записалъ *А. П. Стояновъ.*

А. Пѣсни.

1. Братъ мрътвецъ и сестра му Джанъ-Фикия.[1])

Роди́ ма́кьа де́вет си́на,
Де́вет си́на, една́ ште́рка,
Една́ ште́рка Джан-Фикьи́а,
Джан-Фикьи́а петима́.
Па расна́а порасна́а,
Пада́ мома́ за главенье:
Угла́вници до́ождаа
От село́то од две ме́ста,
И до́ождаа но́гу од дале́ко.
Ма́кьа и́ска да а даде́ у село́то,
Наи-ма́лкьиа (? Р.) и́ брат Костади́н,
Он си вели́ и гово́ри:
„Е, ви́е-ка, де́вет брати́а!
Аи́де ма́кьа да не слу́шаме,
Аи́де да а дадем на дале́ко:
Да се ко́нье наи́аме,
Да се ру́ба нано́сим,
Да се джумбу́с начи́ним.“
Разльути́ се ни́хна ма́кьа.
Па дадо́а Джан-Фикьи́а,
Джан-Фикьи́а на дале́ко;
Па доидо́а за Джан-Фикьи́а,
Поведо́а Джан-Фикьи́а.
Бра́тіа се премени́ли,
Вра́ни ко́нье наіана́а,
Да испра́тат ни́хна сестра́.
Ма́кьа им на двор седи́,
А ту вели́ и гово́ри:
„Та еле́ ме не слуша́хте,
Та си́те да ве уда́ри!“
Кога́ се бра́тіа върна́а;
Црѣна чу́ма доведо́а,
Та гьи си́те удари́ла.
Се гьи ма́кьа ископа́ла,

[1]) Ср. Мил. 200, Doz. 7, Пер. Сяис. II, 162—3, Кач. 48 и др.

Костади́на ф гро́бишта не копа́ла,
И́сстрана го закопа́ла.
Се́ка дза́ран на гро́бишта о́ди,
Се́ка дза́ран сфе́шти па́ли,
Се́ка дза́ран теми́ан ка́ди,
Костади́на ни му на гроп о́ди,
Ни му ма́кьа сфе́шти па́ли,
Ни му ма́кьа теми́ан ка́ди,
Ни го пла́че жа́лно ми́лно, —
С ка́менье го загра́ждува,
Дури́ се Бо́гом нажали́ло.
Па му да́де Го́спот ду́ша,
Тури́ му нозе носила,
Та си оиде́ кот[1]) сестра́ му.
Угоди́ се на Вели́ден.
Джан-Фикьи́а о́ро и́гра,
О́ро и́гра, пе́сни пое́.
Брат Костади́н гово́реше:
„Е, ти́зека, Джан-Фикьи́е,
Джан-Фикьи́е, наша се́стро!
Опушти се од о́рото,
Кье и́дем кот на́ша ма́кьа,
И кот на́ши ми́лни бра́тіа.“
Джан-Фикьи́а гово́реше:
„Посто́і, бра́тко, поче́каі ме:
Оро да изи́грам, пе́сни да испо́іа.“
Брат Костади́н гово́реше:
„Аи́де, аи́де, Джан-Фикьи́е!
ІА не мо́га да те че́кам.“
Па се пушти́ од о́рото,
Па стана́а, та крена́а.
Кога́ бе́а прес гора́та,
Едно́ си пи́ле пое́ше:
„Де се іе чу́ло виде́ло,
Умре́л и жи́ф да си о́дат?“
Дочу́ла го Джан-Фикьи́а;
Джан-Фикьи́а гово́реше:
„Какфо́, бра́тко, пи́ле пое́:
Де се іе чу́ло виде́ло,
Умре́л и жи́ф да си о́дат?“
Брат Костади́н гово́реше:
„Оі-ле, се́стро, Джан-Фикьи́е!
Ти това́ пи́ле не слу́шаі:
Сага́ си іе, се́стро, про́лет,
Та си са[2]) пи́лци изла́зат,
Та се са у́чат да поіа́т.“
Па стана́а, та крена́а.

[1]) При. [2]) Сега.

Кугá бéа прес полéто,
Погледнáла Джан-Фикьúа:
Сúте нúви изóрани,
Нúхни нúви не óрани,
Се са трéва ураснáли.
Джан-Фикьúа говóреше:
„Оí-ле, брáтко, мили брáтко!
Од ка сам си iáзе ошлá,
Сúте нúви изóрани,
Наши нúви не óрани,
Се са трéва ураснáли!“
Брат Костадúн говóреше:
„Од ка си се оженúла,
Се се, сестро, разделúхме,
Се на миразьé оідóхме,
Та си нúви зарежáхме.“
Кугá блúзу приближúа,
Кугá билó до нúхното,
До нúхното пýсто сéло,
Погледнáла Джан-Фикьúа,
Погледнáла ф гróбиштата,
А ту велú и говóри:
„Óти такá, мúли брáтко,
Нáши гróбишта поднóвени?“
А брат ú говóреше:
„Óди, óди, Джан-Фикьúе,
На сóн им се приказáло,
Измрéа чорбаджúи льýгье,
Закопáа гьи ф наши гróбишта.
Óди, óди, мúла сéстро,
IАзе назáт кье се върна,
Фчéра сме кафгá правúли,
Та загубúх срéбрен пърстен,
Та кье úда да го тéрам,[1])
Тúзе úди кадé дóма.“
Он не іе терáл срéбрен пърстен,
Тукý іе па ф гроп флезнáл.
Почекá го Джан-Фикьúа,
Па си оідé дурú дóма,
Еглé[2]) пóрти затфóрени;
Повикáла, почукáла:
„Тýка-ле сте, дéвет брáтіа,
Отфорéте мáли пóрти,
Ете úде вáша сестрá!“
Проговóри нéхна мáкьа:
„Надзáт, надзáт, прънa чýмо!“
Джан-Фикьúа говóреше:

[1]) *Тéрам* = търсѫ. [2]) *Еглé* = ала, но.

„Товá не іе прънa чýма,
Тукý си іе Джан-Фикьúа!“
Тогáі стана нéхна мáкьа,
Отфорúла мáли пóрти.
Жúви са се прегърнáли,
Мъртви са ги расставúли!

2. Петкана и зълвитѣ ѝ.

— Вúкни, Петкáно, та зáпоі,
Нéшто ме дрéмка нападнá,
Егá ми дрéмка размúне.
— Не мóга, льýбне Стоіáне,
Егá іе проклéт баштá ти,
Што оідé ф нáшто éзаро,
Та фанá рúба іангýла,
Та си іа дадé на зóлви;
Золви іа ручóк готфúли,
Та іа на мéне донéли,
Донéли іáзе да рýчам;
Та апнáх, льýбне Стоіáне,
Веднáга ме сърце изéде
И мáшко детé на бóзка[1]).
Стоіáн ú велú-говóри:
„Петкáно, бéла Петкáно!
Та не іе рúба іангýла,
Тукý іе змиіá шарéна!“
Óште си дýма дýмаше,
Петкáна[2]) душа искокнá.

(Слушани отъ пресвитеря Цвѣта Мазнеова въ с. Лешко, м. Юлий 1891 год. Отъ тази пѣвачка — на възрасть 58 години — съмъ записалъ 150 пѣсни).

Б. Гатанки.

1) Рефнá[3]) вóл ф тéвен дóл: чý го лисúцата, напърчú опáшката. (Хоро съ гайда).
2) Пъна дýпка с прéшленье. (Пещь съ вѫглища).
3) Цар вечéра, сáбіата му óро úгра. (Овца съ агне).
4) Арáпин арáпка іáха. (Вършникъ съ подница).
5) Од ка сам са родúла, се сам на дóле с главáта. (Верига).
6) Заклáх едéн вóл на тáа планина, пърснá кръф на онáа. (Слънце).
7) Вир вирú, бор борú, сам си Гóспот кóне държú. (Пушка).
8) Еднá бóчва пъна с вúно: половúна бéло, половúна жъто. (Яйце).
9) Стар дéдо по планúна бéга. (Паякъ).
10) У сéка кáшта кóнски ребрá. (Сламена рогозина).
11) Важé телé отелúло. (Тиква).

[1]) А не *боска?* — Б. Р. [2]) *На Петкáна.* [3]) Ревнѫ, викнѫ.

12) С рацѐте тро́па-ло́па, с нозѐте ши́нди-ми́нди. (Тепавица).
13) Жи́ви у мъ́ртфи лежа́т. (Хората, когато спѧтъ подъ чергитѣ).
14). Говѐдата ф говѐдарнико, опа́шките им во́нка. (Лъжици въ лъжичникъ).
15) Цръ́на кокóшка с зла́тни пи́ленца. (Главня).
16) Бѐла мѐчка óро и́гра. (Ржка),
17) Ф ду́пка свѐшти гора́т. (Жбитѣ).

В. Съноътълкувания.

1) Ако́ си ви́диш глава́та обри́чена, махну́ва се гри́жата отъ тебе.
2) Ако отсѐчеш дъ́рво, кье у́мре нѐкоі од ка́шти.
3) Ви́диш ле мѐсец на сон, кье се ожѐниш.
4) Во́шки кога́ тѐпаш, кье у́мре нѐкоі од ка́шти.
5) Жѐниш ле се, кье у́мреш.
6) Жѐна го́ла кога́ ви́диш, ма́ш кье у́мре, а ма́ш го́л, жена́ кье у́мре.
7) Ма́тна во́да ако́ га́зиш, турци кье до́ат[1]).
8) За́п изва́диш ле, кье у́мреш.
9) Платно́ ако простѝраш, кье о́диш на па́т.
10) Па́ри ако́ бро́иш, кье чу́еш ло́ши ду́ми.
11) Па́дне ле оджа́к на нѐкоа ка́шта, кье у́мре стопанина́ и.
12) Пу́шка чу́еш ле, аба́р кье ти до́е.
13) Пъ́рстен кога́ ту́риш, ако́ іе ма́ш, кье му се ро́ди ма́шко дете́, ако іе жена́, кье ро́ди.
14) Ракьи́а ако́ пиѐш, кье до́е іа́т.
15) Псѐта іадат ле те, ту́рци кье те зако́лат.
16) О́ро и́граш ле, кье у́мреш.
17) Цръ́на въ́на, ако чешеш, лошо́тиа кье ти до́е, а бѐла — а́рно.

Г. Суевѣрия.

1) Ако́ два́ма стоіа́т едѐн сре́шту дру́к, не би́ва да мину́ва нѐкоі мѐгьу им, да не зѐме живува́ньето им.
2) На су́о дъ́рво на Гьу́ргьовден не би́ва да се мѐриш, оти на дру́гата годи́на кье би́деш по́-лек.
3) Ако́ очи́те на мъ́ртаф човѐк са отфо́рени, тоі но́гу жа́ли за то́ве сфѐт.
4) Ф ча́нтата на оффа́р не би́ва да се бъ́рка, за да не си изгу́би офци́те.
5) Ф врао[2]) не би́ва да се но́си во́да, за да не го завъ́рне дош.
6) Орли́те не би́ва да се тѐпат, о́ти они довóждат гра́т.

[1]) Дойдатъ. [2]) *Врав* — гумно.

Материялъ за Българския рѣчникъ изъ Горно-Джумайско.

Съобщава *А. П. Стоиловъ.*

Бѣлѣжка. Изваждаме отъ този рѣчникъ и привождаме тукъ въ отдѣленъ списъкъ слѣднитѣ думи:

1) би́ло *с. ср. р.*, ватóк, дза́ран, забáньам се, заідѐ *(слѣнцето)*, зглáвница, изпла́звам, и́стресок, изтрѣ́пнува *(кракъ* и пр.), калени́ца, капчу́к, кьикóтам се, кóсар *(=серъ)*, ку́решница, ла́ча *(лжичк)*, мли́во, мръсóл, нау́т *(нахутъ)*, нѐрез *(за свиня)*, óблак (=Сбм. VIII 281; отъ облъкъ), одóват, одóнат, онака́, óрница, óпет (твърдоглавъ), отспро́тива, оттада, опу́тра, пади́на, пазуа́рник, пѐза, пену́га, петро́фка, пи́жо, плóска, поа́пок, по́дница, поли́ца, попрѐлкьа, пону́да, поста [1) *на нива*, 2) *постъкъ*], пострýжалкьа, прѐкор, прѐлез, престапу́лкьа, префногу, прѐчкам се, при́казка, раскрѣ́сница, роди́н, ручóк, саіа́, скомúна, скорúвам, софа́лкьа, стрѣ́вен, стрънúште, тѐпам, ти́лье, топрѣ́ва, уга́рче, фтура́чувам се, шилеже, штрúца. Тия думи сѫ вече извѣстни. Впрочемъ, ако бѣше ги придружилъ г. А. П. Ст. съ примѣри, или бѣше подалъ нѣкое ново значение за тѣхъ, или пакъ ако имаше нѣкакво недоумение за значението имъ, ние щѣхме да ги оставимъ на мѣстото съ обясненията имъ, както направихме това съ другитѣ думи отъ тоя родъ.

2) би́шка, кóлче, мижи́-пльунка, прескаку́лица, ритни́-шапка, ти́тара. Това сѫ названия на игри, които г. А. П. Ст. обѣщава до́-пѫти да опише подробно.

Ударенията въ рѣдки случаи не отбѣлѣзалъ г. А. П. Ст. Съмнително е, че е намѣсто написано *з* въ случаи като *разкрѣ́сница* и пр. гдѣто очекваме *с*, сѫщо на края на нѣкои думи: *ви́з* и пр. Въ 1 л. ед. сегашно врѣме намираме ту *-ам*, ту *-а*; кое е вѣрното?

Редакцията.

Ба́нка, -кьи, с. ж. — 1) единъ видъ круша; плодътъ и зрѣе около 20 Августъ; 2) опрѣдѣлено мѣсто за кѫпенье на малки дѣца.
Ба́та, -товци, с. м. — бате. „Та́а вечер ба́та Гошѐ не си доідѐ от планината".
Безо́члиф, -ци, пр. м. — безнравственен човѣкъ (? Ред.).
Белешка, -кьи, с. ж. — стара мѣдна или срѣбрена монета по половинъ стотинка. „От белѐшкьи кье си на́правa обѐци".
Белу́знак, -ци, с. м. — троскочъ[1]) (трѣва).
Божем, — ужъ.
Брана́, -и с. ж. — завлакъ, съ който завличатъ угаритѣ, когато сѣкътъ. Послов.: „Брана́ да те завлѐче".
Бра́на, гл. — възбранямъ, напр. на добитъкъ, да влиза въ посѣяна нива.

[1]) Троскотъ? *Ред.*

Брѣ́мка, -и, с. ж. — подбухнѫло яко мѣсто, като тумбичка, особенно по главата на нѣкого, произведено отъ удрянье съ камъкъ или друго твърдо нѣщо.
Бу́ка, -ки, с. ж. — водениченъ улей.
Буко́л, -кли, с. м. — бъклица за вода.
Букли́а, -и, с. ж. — бъклица (за вино).
Буалкьа, -кьи, с. ж. — бухалка; въ Прилѣпъ = *пе́ралкьа.*
Бу́тимо, -ма, с. ср. — буталка (за кисело млѣко).
Буча́ло, -ла, с. ср. — ручило на гайда.
Ва́жица, -ци, с. ж. — увити нѣколко ръжени или овесни стволове, като вѫже, за връзванье снопье; въ Прилѣпъ *іа́жица.*
Ва́іа, -и, с. ж. — слугиня само за дѣца, бавачка.
Вало́к, -зи, с. м. — мѣстность между 2—3 баира, разработена за ниви.
Ва́ркам, гл. — бързамъ въ ходенье или въ работа. Пѣс.: „Варка́ ма́кьа да го же́ни“.
Вдзи́рам се, гл. — взирамъ се. Посл.: „Вдзи́раш се като́ пете́л у бобо́во зрѣ́но“.
Ви́улиц, -ци, с. ж. — цигулка (кемане).
Виз, -зье, с. м. — върхъ на планина.
Водво́дица, -ци, с. ж. — божя кравичка (бубулечка).
Водени́ца, -и, с. ж. — 1) воденица, 2) стомахъ.
Водни́к, -и́ци, с. м. — 1) единъ видъ круша; плодътъ и́ зрѣе прѣзъ първата половина на августъ; 2) опрѣдѣленото мѣсто за стоенье на селскитѣ букли.
Вои́ште, -та, с. ср. — оище въ орало.
Вре́ва, гл. — говорѭ. „Коі вре́ви отспротива?“
Врѣ́ло, -и, пр. ср. — 1) лютина отъ пиперъ или тютюнъ; 2) жлъчно дѣте.
Врътй-поп, -ове, с. м. — лай-кучка (трѣва).
Га́зер, -ье, с. м. — дъно на ссѫдъ. И въ Велесъ: *га́зер.*
Гала́там, гл. — говорѭ нѣкому неприлични думи.
Гане́тка, -и, с. ж. — гатанка. „Та́а ве́чер баба́ Ма́ра кье каже но́гу гане́тки“.
Глави́на, -ни, с. ж. — главина, сферическото дърво въ колско колело, около което се захващатъ „спицитѣ“.
Глуше́ц, глухци́, с. м. — мишка.
Глушина, с. ж. — единъ видъ конска трѣва, прилична на детелината.
Го́рок, -ркьи, пр. — жаленъ, тѫженъ. Пѣс.: „Го́рок сам со́н сони́ла“.
Гору́н, -нье, с. м. — единъ видъ дѫбъ.
Гре́бен, -нье, с. м. — 1) чешалъ за чешлянье човѣшки косми и за влаченье вълна; 2) квадратно черчеве, което турятъ на устието на водениченъ улей, да не отива въ „цифуне шушлопот“.
Гребу́ла, -ли, с. ж. — орѫдие съ наредени паралелни остри зѫбци, за събиранье сѣно или плѣва.
Груа́м, гл. — гуркамъ се.
Гу́ркам, гл. — карамъ коньетѣ въ гумното, когато вършѫ, да търчѫтъ по голо жито, за да испаднѫтъ ципицитѣ му.
Гу́жва, -и, с. ж. — плетена кесия, която турятъ на устата на воловетѣ, когато орѫтъ, да не пасѫтъ.

Гуле́мджиа, -ни, пр. м. — горделивъ. „Ко́лку голе́мджиа іе Іова́нчо Цуре́ф!“
Гу́фно, -на, с. ср. — гумно.
Гу́ша, -и, с. ж. — горната часть на чорапа — отъ глѣзенитѣ нагорѣ.
Джего́лач, -чи, с. м. — дърво, съ което разриватъ покрития съ пепель жаръ. „Дай ми джеголаче да ра́зриа оги́не“.
Дзе́ндзам, гл. — клатѭ нѣкой прѣдметъ за развлѣчение на малко дѣте.
Дзѣ́дзам, гл. — тресѫ се отъ голѣмъ студъ.
Ди́ра, -и, с. ж. — диря на загубено животно. „Ди́рата на ва́клата офца́ е каде́ Мурчи дол“.
Дни́чам, гл. — ямъ веднажъ на день прѣзъ първата недѣля на Великитѣ пости.
Дни́ште, -а, с. ср. — мѣстото, гдѣто турятъ зимно врѣме храна на дребния добитъкъ.
Дрѣ́веньак, -аци, с. м. — единъ видъ круша; плодътъ и́ зрѣе около 15-й Октомврий.
Дръвни́к, -ци, с. м. — дърво, на което расцѣпватъ дърва за горенье.
Дръжава, -ви, с. ж. — притежанието на единъ земледѣлецъ въ планина, като ниви, гора, търла.
Дрѣ́нка, -и, с. ж. — тамбура — инструментъ за свиренье.
Дрѣ́нчам, гл. — 1) търсѭ нѣкому нѣщо, за което не му е по волята да ми го даде; 2) исчистямъ сърдцето на върбова или орѣхова прѫчка.
Дрѣ́таф, -и, пр. м. — тѣлесно слабо животно. „Дрѣ́таф во́л“.
Душни́к, -ици, с. м. — отверстие на оджакъ (коминъ), отъ гдѣто да излиза димътъ.
Егле́ — нали (вж. еле́).
Е́ле́ — нали (вж. егле́).
Жа́мка, и, с. ж. — крайната „ножичка“ на опинъкъ.
Же́лкьа, и, с. ж. — костенурка.
Же́чам, гл. — натискамъ нѣкого съ рѫцѣтѣ си, за да го удушѫ.
Живо́жарица, пр. ж. — пламъкъ, жаръ,
Жи́лавец, и, с. м. — 1) единъ видъ трѣва; 2) поднокътното месо на човѣшки пръстъ.
Жир, -рье, с. м. — желѫдъ отъ дѫбъ.
Заедни́на, с. ж. — общо притежание на двама или трима човѣка.
Зажа́бица, с. ж. — болесть на четвороногитѣ животни, отъ която се надуватъ жлѣбинитѣ и месата имъ, та не могѫтъ да ядѫтъ.
За́іачки уши, с. м. — единъ видъ голѣмолистата трѣва, която расте повечето низъ пролѣтнитѣ сѣидби.
Зами́лавка, и, с. ж. — малко колче, което се туря за прибавка на кѫсъ колъ въ плетъ.
Запра́знувам, гл. — пълнѭ чувалъ или торба съ жито или съ друго нѣщо. „Стру́мената (козинавата) вре́кьа іе запра́знена с уроф.“
Заре́жувам, гл. — напускамъ нѣщо привръменно да го не работѭ. Пѣс.: „Се на мира́зье оідо́а, Та си ни́ви заре́жахме“.
За́струк, -узи, с. м. — захлупци.
Затри́вам, гл. — изгубвамъ въ търговията си по немарливость. „Од ле́тошните бере́ници затри́х 50 жѫтици“.

Зу́ница, с. ж. — 1) дъга, която се явява въ врѣме на дъждъ; 2) твърдъ поясъ отъ разнобоядисани прежди.
И́жени — междуметие за чуденье, почти тождественно съ „бре".
Изво́дчиа, и, с. м. — хороводецъ.
Изго́рок, с. м. — западенъ вѣтъръ.
Изи́мелок, -лци, с. м. — едногодишно яре.
Изкаричя́р, с. м. — дѣте, което кара мълзницитѣ, за да отидатъ при мълзничаря да ги измълзе.
Изко́вец, -вци, с. м. — излизанъ конски гвоздей на петалото.
Изкѣцувам, гл. — спечелвамъ въ търговията си съ голѣма мѫка.
Изма́мувам, гл. — излъгвамъ нѣкого за нѣщо.
Износачка, и, с. ж. — четирекратенъ споменъ на умрѣлъ човѣкъ прѣзъ първата година.
И́ловица, и, с. ж. — черна земя.
Iáзовец, с. ж. — катерица (живн.).
Iакýна, с. ж. — икона изображение, ликъ на светецъ на дъска или книга.
Iа́ричка, с. ж. — четиремѣсечна кокошка.
Ка — като, какъ, какво.
Каé — кадѣ.
Канара́ска, и, с. ж. — сирака (нт.).
Калчи́и, -нье, с. м. — чорапи ошити отъ шаякъ, дълги до глѣзенитѣ.
Капрала, -ли, с. ж. — тримгълно остро желѣзо, което турятъ въ началото на остена, за да очистя орачътъ съ него набраната земя на „плажицата", въ врѣме на оранье.
Карáч, -чье, с. м. — онзи, който отива да граби мома, *„грабалецъ"*.
Ках — къмъ. „Кье и́да кахрека́та".
Качу́нка, -кьи, с. ж. — кокиче (раст.)
Кашáмак, -аци, с. м. — качамакъ, бъркданъ отъ царевично или отъ чисто брашно.
Кози́лачка, с. ж. — дивъ киселецъ.
Ки́сел, пр. м. — горделивъ.[1])
Клабу́к, с. м. — водно мѣхурче.
Клапани́к, с. м. — единъ видъ ястие; приготовлява се, като „кашамака", нъ само отъ пченично брашно и то въ тепсия.
Клапата́рник, с. м. — голѣмъ мѣденъ звънъ.
Кла́нка, и, с. ж. — малъкъ мѣденъ звънъ.
Кли́са, и, с. ж. — парчетата отъ сланина, които оставятъ слѣдъ прѣтопляньето на масьта.
Клими́а, и, с. ж. — издигнатитѣ колове отъ двѣтѣ срещуположни страни на одъра въ волска кола.
Кльувóдрвец, с. м. — кълвачъ (птица).
Кокóрко, пр. ср. — дебелоокъ, проницателенъ човѣкъ.
Коцáл, -лье, с. м. — исплетена коса, въ видъ на метла, която женитѣ поставятъ на космитѣ си низъ гърба, за да имъ показва по́дълга коса.
Колáк, -ци, с. м. — единъ видъ хлѣбъ за черква.
Коловóзник, ци, с. м. — пѫть, низъ който може да върви кола.

[1]) Само? Б. р.

Контуш, шье, с. м. — женска горна дрѣха до пояса съ ръкави.
Кон — 1) животното конь; 2) при (прѣдл.).
Кончи́ло, -ла, с. ср. — терзийско оржде, съ което правятъ (?) копчета за върхнитѣ дрехи.
Конéн, кóнни, с. м. — натрупани 100—200 снопа на едно мѣсто като пирамида.
Кора́ч, -чье, с. м. — чукъ, съ който подковаватъ плочитѣ (петалата) на коньетѣ.
Кот — при. „Кот дéдовата ни́ва и́ма скорóзрелец".
Кра́по, и, пр. ср. — кѫсо. Посл.: „женáта іе дъгó-кóса, но іе кра́по-ума".
Краiште, а, с. ср. — крайщникъ на млинъ и др. т.
Краса́та, -ти, с. ж. — кисело-сладка (ябълка). Пѣс.: „Изгри́зете ми црѣни óчи, Като́ краса́та іа́бъка".
Крéан, с. м. — единъ видъ круша; плодътъ и́ зрѣе прѣзъ юлий.
Крéче, -та, с. ср. — кречетало, дъсчица, прикачена съ единия край на воденичния кошъ, та другиятъ, като се влѣче по камъка, да докарва „въ движение" кутлицата на коша, за да пада жито въ дупката на горния камъкъ.
Крену́вам, гл. — тръгвамъ на пѫть.
Кукуши́ньак, ци, с. м. — брадавица.
Кума́шин, -нье, с. м. — обрѫщение на кумъ, кръстникъ, кумко къмъ кръстено отъ него дѣте.
Крѣклица, с. ж. — вѫгрица, гѫгрица (малки животинки, които се развъждатъ въ жито отъ 2—3 години стояло на едно мѣсто).
Ла́патец, с. м. — единъ видъ зеле, съ което мѣсятъ зелница.
Лéса, -си, с. ж. — сплетена женска коса на 4—5 плетенки.
Лéмец, с. м. — единъ видъ ечмикъ, приличенъ на пченица.
Ли́сник, с. м. — изсушена джбова шума и натрупана на земята.
Ло́чка, и, с. п. — дупка, образувана отъ стѫпалото на нѣкое животно.
Лу́мба, -би, с. ж. — тенекия, въ която продаватъ газъ.
Ма́рен — вж. на́марена.
Ма́тарица, с. ж. — женска свиня.
Ма́течина, с. ж. — единъ видъ трѣва, съ която примамватъ пчелитѣ въ врѣме на роенье, да се приберѫтъ въ ново кошарница.
Мачка́н, с. м. — единъ видъ ястие; приготовлява се отъ малки хлѣбни кѫсове, подгрѣяни на масло.
Мегьу́ — между. Пѣс. „Задрема́ла гизда́ва девóiкьа Мегьу́ двама нéiните девера."
Ме́лница, с. ж. — корито, въ което истеглятъ конопнитѣ нишки (жици) отъ стеблото на конопа.
Меса́лник, с. м. — пешкиръ за размѣсванье хлѣбъ.
Ме́хчина, с. м. — кръвно месо.
Момче́, с. ср. — ергенинъ, момъкъ за женене; а **мóмче,** — обрѫщение на съпруга къмъ стопанина и.
Мрѣтвица, с. ж. — блатливо мѣсто.
Мрѣкат, гл. срѣд. — съвокупяватъ се (овцетѣ съ овнитѣ).
Мръцúна, с. ж. — полузаклано животно.
Мѣком — изненадѣйно ухапванье човѣка отъ куче.

Набóі, с. м. — рана, която нализа на човѣшкото стѫпало, отъ много ходенье.

На́бодна, с. м. — дългъ и чепаресть на единия край прѫть, съ който издаватъ шума на „листникъ“.

На́валам, гл. — 1) слизамъ отъ стърмно мѣсто; 2) убѣждавамъ нѣкого да склони на по-долна цѣна.

Навалу́вам, гл. — подпалвамъ дърва да горѧтъ, наклаждамъ огънь

Навúва, с. м. — орѫдие, съ което навиватъ преждата на кросното.

Навóі, с. м. — мѣстото, дѣто навиватъ преждата.

Надмахну́вам, гл. — пригатвямъ се да ударѧ нѣкого съ дърво.

Налúвник, с. м. — квадратна лѣса, поставена въ началото на улей, за да не отива гюрлюкъ въ цифуна.

На́марена, с. ж. — поврага. Клетва: „на́марена и́ди, та ич да се не врѣнеш“.

Напльу́вок, с. м. — мухино яйце, което е снесено по тѣлото на умрѣло животно или на раскървавена рана на здраво животно и отъ което се излюпватъ малки червейчета.

На́прекник, с. м. — джбова шума, натрупана между чепарки, съ листитѣ на вънъ, за да съхне отъ слънцето.

Напу́вам се, гл. — навеждамъ се.

Напет, пр. м. — стегнѫтъ, въ душевно напрегнѫто състояние, готовъ, бодъръ.

Напли́ток, с. м. — вървьта, съ която женитѣ вързуватъ коцаля съ космитѣ си.

Неве́стулкьа, и, с. ж. — свѣтулка (насѣкомо).

Невóшта, с. ж. — бѣли, шаячени навуи, съ които се увиватъ селянитѣ нозѣтѣ зимно врѣме.

Нехтóх, гл. — не искахъ.

Ни́шетелкьа, и, с. ж. — кръстосани прежди между двѣ прѫчки, които образуватъ правожгълникъ, прѣзъ който прѣкарватъ нишки отъ основата.

Ножи́чка, и, с. ж. — закачулката, въ която се провира обувачката на опинъка.

Ноштáлкьи, с. м. — дървени крака, съ които прѣминаватъ голѣма рѣка.

Нузлáта, с. ж. — ажбна болесть.

Óбрът, -тье. с. м. — началото и края на нива.

Обувачка, и, с. ж. — вървьта или ремичката, която се провира прѣзъ ножичкитѣ отгорѣ на ногата въ опинъка.

Огóіница, с. ж. — червено-бѣли бръмки, които излизатъ по лицето на здравъ тѣлесно човѣкъ.

Ожáварувам, гл. — распретвамъ огъня, да се огрѣѭ отъ жарьта му.

Óградна, с. ж. — заградено мѣсто съ плетъ.

Оймче, с. ср. — едногодишно теле.

Олба, и, с. ж. — стъкленъ сѣждъ за спиртливи питиета; събира единъ килограмъ.

Óптока, и, с. ж. — гайтанъ: черенъ, бѣлъ, червенъ, шаренъ, отъ домашна прежда.

Óриште, с. ср. — оставена 2—3 години необработвана нива.

Отéц, с. м. — раздѣлена женска коса на двѣтѣ страни прѣзъ главата.

Отúмам се, гл. — 1) взимамъ нѣщо насилственно отъ по́ слабия; 2) оправдавамъ се отъ нѣкоя постѫпка, която ми приписватъ да съмъ извършилъ.

Óтоз, с. м. — шамия, която турятъ прѣзъ срѣдата на женскитѣ фесове.

Óток, -оци, с. м. — когато човѣкъ се нуждае отъ нѣщо и отиде при съсѣда си да иска, намѣсто името му да каже, казва, „дошéл сам за óток“; притежательтъ го пита: „какóф е тóа óток?“ а просителтъ му тогава казва името.

Офча́лин, с. м. — источниятъ вѣтъръ.

Пала́мар, с. м. — голѣмъ гвоздей.

Пала́ш, — запустѣла нива.

Пан — съвсѣмъ.

Напушна́р, с. м. — валчеста гжба, отъ вжтрѣ пълна съ прахъ.

Паспа́л, с. м. — 1) брашното около воденичния камъкъ; 2) брашно прѣсѣяно, което турятъ на месалника, за да не се залѣпя хлѣбътъ о него.

Пашúтници, с. — конье, които не ги товарятъ; турски *ергяле.*

Па́шку́л, — въскѫса дреха. „Пан пашку́л ти іе дре́ата“.

Пижóвьак, с. м. — охлювъ.

Пишта́лкьа, с. ж. — овчарска пищалка (отъ орѣхово или ясиково дърво); въ Прилѣпъ (? Ред.) *шепéлкьа.*

Пишлак, с. м. — обло, джгообразно дръвче, съ което се съединяватъ два наплата въ колелата на кола.

Пла́жица, с. ж. — най-долната часть на оралото, дѣто поставятъ палешника.

Плоска́ч, с. м. — единъ видъ джбъ, на който листата сѫ много по́-голѣми отъ обикновеннитѣ джбови листа; расте повечето низъ блатливитѣ мѣста.

Повръзло́, с. ср. — вървь, съ която вързватъ ножъ на пояса.

Подби́шега, — присмѣхливъ човѣкъ.

Подаде́нна, с. ж. — врождена идея, душевна сила природна дарба.

Подво́дник. ци, с. м. — онзи, който издава момата на грабалцитѣ.

Подни́чарка, и, с. ж. — парцалъ съ който измиватъ саждитѣ на подницата въ врѣме на печенье хлѣбъ.

По́днол, с. м. — подземенъ пѫть.

Подпръди́маалкьа, с. ж. — единъ видъ диво пиле, малко по-голѣмо отъ чучулигата, съ пепелява перушина; гнѣздо си прави подъ камънитѣ.

Поіа́, с. ж. — стрѣхата у търла.

Позла́ница, с. ж. — видъ търнлива трѣва; плодътъ и́ е като уровъ; расте повечето низъ пченицата.

Попа́рник, с. м. — хлѣбъ опеченъ въ тепсия, сетнѣ направенъ на малки кѫсове, като е полѣнъ съ сгрѣно масло; въ Прилѣпъ *топе́ница.*

По́лок, -ози, с. м. — 2—3 „раколки“, събрани на едно мѣсто.

По́прак, -язи, с. м. — колань отъ щавена кожа или отъ козина, съ който прѣпасватъ коня съ семера прѣзъ корема и гърба.

Потáен, пр. м. — човѣкъ съ затворенъ характеръ.

Потéглица, с. ж. — съединителнитѣ двѣ опица въ колата, въ видъ на триѫгълникъ.
Потегло́, с. ср. — ортомата на оглавника.
Пофтáрак, с. м. — второто косено сѣно отъ ливада.
Прáум, с. ж. — прахань.
Прéкол, — прѣсолено ястие. Посл.: „солено като прекóл“.
Прелóк, -óзи, с. м. — необработена 2 години нива.
Престанýлкьа, с. ж. — колаче, което мѣсѫтъ въ честь на новопроходило дѣте.
Прéмит, с. м. — листната вѣйка, съ която метѫтъ двороветѣ и гумната.
Прéноз, с. м. — мъзленьето на овцетѣ или козитѣ, когато замѣрватъ(?) на бачия (мандра),
Преслáп, с. м. — издигнѫто мѣсто между присое и осое.
Привоі, с. м. — орашки уредъ отъ желѣзо или отъ щавена кожа, на който поставятъ въ крѫглия край ощето, а на другия — ярема.
Присóе, с. ср. — камънливо мѣсто обърнѫто къмъ истокъ.
Проводи́а, с. ж. — подаръкъ въ пари отъ гостинъ на дѣцата.
Прѣпорица, с. ж. — голѣмъ огненъ пламъкъ, произведенъ отъ слама или отъ друго горило, що гори бързѣ.
Пръжéница, с. ж. — опържени яйца съ масло.
Прѣплица, с. ж. — правоѫгълно, плоско желѣзо, прѣзъ срѣдата съ дупка, дѣто се провира врѣтеното на колелото на воденицата.
Прѣцат, гл. — съвъкупяватъ се (козитѣ съ пърчоветѣ).
Пръшьак, с. м. — круша; плодътъ ѝ зрѣе прѣзъ м. августъ.
Проóдница, с. ж. — коза или овца, която не е раждала една година.
Прáпорец, с. м. — тученъ звънъ.
Раз, с. м. — тънка вѣйка за плетъ.
Разбóі, с. м. — станъ.
Ракóлкьа, с. м. — ржойка, набранитѣ класове въ ржата на жетварка.
Разкóлничаф, с. ж. — съ болесть въ сърдцето.
Разнóінца, с. ж. — двѣ желѣзни пръчки (дълги или кжси), които поставятъ на платно или шаякъ, да се растърга въ врѣме на тъканье.
Рáлун, с. м. — кухо дърво.
Разрóнчувам, гл. — разнисвамъ на дреха вѫтъка отъ основата.
Разцапорóк, с. м. — расцѣпената часть отдирѣ на мѫжки или женски върхни дрехи.
Рáчка, с. ж. — вълкъ.
Рачúчка, с. ж. — крайната часть на оралото.
Рáшка, с. ж. — круша; плодътъ ѝ зрѣе прѣзъ началото на септември.
Робýвам, гл. — карамъ коньетѣ да търчѫтъ въ гумно по неотвѣяно жито.
Ронам, гл. — тропамъ, чукамъ.
Рѣгам, гл. — скитамъ се безъ цѣль отъ едно мѣсто на друго. Кл.: „Пус останáл (за волъ или конь), та бес стопáнин ръгáл!“
Сáя, сагá, — сега.
Сáба, -н, с. ж. — стълба.
Сáк, с. м. — чепъ на дърво, оная корава и обикновенно кржгла часть, която забѣлѣзваме по дъскитѣ, и която, като испадне, образува дупка.

Сана́, с. ж. — количка, съ която зимно врѣме докарватъ дърва за горенье низъ стървно мѣсто.
Сарѣк, с. м. — дълго дърво, което поставятъ въ срѣдата на купки отъ сѣно.
Сáта, мѣст. ж. — всичка. Пѣс.: „По сáта воскьа макьи плачéа“.
Сéкам, гл. — хващамъ, запалвамъ огънь на прахань съ огниво и кремъкъ.
Сковранец, с. м. — черни дрозданъ (пт.).
Скрипéц, с. м. — кржглесто колело, на което се захващатъ нищелкитѣ съ вървь.
Слóга, — съгласно, сдружно.
Сметойште, с. ср. — сметъ, нечистотия.
Сирúка, с. ж. — чамовъ храстъ.
Смѣрсена — е нивата, когато сѫ полегнѫли класоветѣ отъ вѣтъръ, или сѫ повалени отъ животни, когато сѫ заминавали прѣзъ нея.
Снежúй, гл. — вали по-малко снѣгъ.
Солúндар, с. м. — червено-бѣла гѫба.
Сонúрам, гл. — прѣчѫ нѣкому въ работата.
Спáдам, гл. — слизамъ низъ стръвно мѣсто.
Спúца, с. ж. — дъсчицитѣ, които съединяватъ главата съ наплатитѣ.
Спýза, с. ж. — прахъ и димъ, произведенъ отъ горещa пепель, отъ турянье вода въ него.
Сосéдналик, с. м. — вдадено мѣсто навѫтрѣ въ земята отъ обикновенната равнина на една мѣстность.
Старец, с. м. — 1) бащата на родителитѣ; 2) мѣсто, оставено неорано въ брѣзната.
Сукáло, с. ср. — орѫдие, на което завиватъ прежда на цѣви.
Суру́ватка, с. ж. — 1) течностьта, що остава отъ млѣко, отъ като извадѫтъ изварката; 2) расперена дѫбова или дрѣнова пръчка на нѣколко перца, която дѣцата носѫтъ на Сурвова (св. Василий).
Суру́жица, с. ж. — смѣсена ръжь и пченица.
Сфáа, -áи, с. ж. — мома или невѣста, която придружава сватоветѣ, когато отиватъ за невѣстьта.
Сфóрче, с. ср. — инструментъ за свирене, отъ тръстика.
Тéрам, гл. — търсѫ нѣщо, което съмъ изгубилъ.
Топúло, с. ср. — яма, въ която топѫтъ стеблата на конопа.
Точúлкьа, с. ж. — обла пръчка, съ която разсукватъ кори за зелникъ, баница и пр.
Трáсам, гл. — залюлѣвамъ овощно дърво да паднѫтъ узрѣлитѣ му плодове. Пѣс.: „Трасúл дéдо сúтни крýши“.
Трем, с. м. — прѣдната часть подъ стрѣха на кѫща или на друго здание.
Тръкáло, с. ср. — колско колело.
Тук, -кове, с. м. — истопената масть отъ свинска сланина.
Тулúште, с. ср. — пчелинъ кошъ.
Тутýнарка, с. ж. — стебло на тютюнъ.
Тýчница, с. ж. — единъ видъ трѣва; турски *селиз-отъ*.

Увѣ́ждам се, гл. — търгамъ се отъ прѣдъ очитѣ на нѣкого, че ме гледа съ негодувание.
Угла́вник, с. м. — годеникъ.
Уем, с. м. — възнаграждение, което взима воденичарятъ отъ млинвото — 10%.
Уи́лен, пр. м. — загриженъ, замисленъ.
Ускръ́к, -ъзи, с. м. — парче отъ вълнена или памучна материя.
Утреш, с. м. — съединителниятъ клинъ на потеглицата съ ярема.
Утрѣ́чник, с. м. — онзи отъ сватоветѣ, който отива да извѣсти у невѣстината кѫща за пристиганьето на сватоветѣ.
Фа́к, с. м. — капанъ за мишки или за диви звѣрове.
Фрѣ́лавиште, с. ср. — мѣстото, дѣто на великденскитѣ заговѣзни кладжтъ огънь. Суев.: „На фрѣлавиште не би́ва да се крѣми сто́ката".
Цапе́ц, с. м. — раздѣлителната пръчка на основата, когато е нѣщо нагласено за тъканье.
Царевичи́нье, с. — стволътъ на царевицата (кукурузътъ).
Цер, с. м. — единъ видъ джбъ, който расте правъ като топола.
Цинци́гарец, с. м. — врабче (пт.).
Цифун, с. м. — най-долната часть на улея, дѣто водата ударя на колелото.
Цица́личе, с. ср. — бозайниче.
Цръвени́ца, с. ж. — пожълтѣлитѣ листа на дърветата.
Цфи́ка, с. ж. — течностьта отъ млѣко, що остава, слѣдъ като изваджтъ изварката отъ суруватката.
Цѣ́рцори, гл. — цъцра (за малкото течение на вода изъ чучура на чешма).
Че́кан, с. м. — корень на зелка.
Че́кур, с. м. — надземната часть на отсѣчено дърво.
Че́стина, с. ж. — решето за прѣсѣване брашно.
Че́та, гл. — мислж. „Іаз те че́та су́мен си, ти си глу́паф".
Чуру́лкьа, с. ж. — тоягата, съ която бижтъ (мжтжтъ) млѣко въ „бутимо".
Чучула́шка, с. ж. — чучулига (пт.).
Шабу́ркам, гл. — 1) жабуркамъ, нечиствамъ устата си съ вода; 2) духнувамъ въ вода, за да образувамъ мѣхурчета.
Шашлак, с. м. — сметъ, който рѣка докарва въ дъждовно врѣме.
Шве́лкьа, с. ж. — кокошина въшка.
Шерне́л, с. м. — чепаче, наметалката на малки дѣца, която имъ турятъ отъ прѣдѣ на гърдитѣ, за да прѣдпазва другитѣ долни дрехи отъ лигитѣ, що имъ текжтъ.
Шве́нец, с. м. — малка въшка у човѣка.
Шири́на, с. ж. — ливадка при нива.
Шланец, с. м. — копито на еднокопитнитѣ животни.
Шурна́, с. ж. — сестра на невѣстата.
Шуше́лкьа, с. ж. — сушена слива или круша.

КНИЖНИНА.

I. РЕЦЕНЗИИ.

Жива Старина. *Етнографическо (фолклорно) изучване на Видинско, Кулско, Бѣлградчишко, Ломско, Берковско, Орѣховско, и Врачанско. Книга първа.* **Вѣрванията или суевѣрията на народа.** *Отъ Д. Маринова. Русе, 1891. XX+189 in 8°.*

Авторътъ на извѣстната несполучлива История на българската литература (Руссе 1887), откакъ се прѣпоржча като събирачъ на материяли по новитѣ политически движения и по възстанията въ западна България (1890 г., Сбм. II 61—115), излиза сега съ една фолклорна сбирка, която е замислена въ широки размѣри и трѣбва да се посрещне съ голѣма радость. Задачата си е схванжлъ г. М. напълно така, както си е обичай у фолклориститѣ, та е ималъ и право да нарече труда си фолклоренъ. Той иска да ни нарисува прѣдставитѣ на народа за небото и земята, неговитѣ обичаи и прокобяванія при́ зори, на мръкванье и по „глуа доба", при рожданье, свадба и смъртъ, въ кжщи, на полето и на пжть, въ работно врѣме и въ почивка, прѣзъ вълчи праздници и по коледа; да ни опише подробно облѣклото, поминъка и занаятитѣ, — и разумѣва се, картината, която ще се разтвори прѣдъ насъ, ще бжде ясна и поучителна: ние ще имаме единъ цѣлостенъ образъ на българина отъ казанитѣ западни краища. И понеже е извѣстно, каква опоритость и недовѣрливость притѣжаватъ „шопитѣ", ние си ясно прѣдставяме, колко е било мжчно на г. М. да изчепка отъ тѣхъ сичко що му е трѣбвало.

Първата книга отъ сбирката на г. М., дѣто е прѣдъ насъ, обема прѣдставитѣ за видимия и невидимия миръ и обичаитѣ, свързани съ извѣстни дни прѣзъ годината. Събирачътъ се е старалъ за пълнота, и тя е доста постигнжта. Особно трѣбва да изтъкнж, че на пълнотата помагатъ твърдѣ иллюстрациитѣ на вѣрванята и обичаитѣ чрѣзъ случаи отъ живота, сждебни дѣла и пр. Че много материялъ ще да е останжлъ незабѣлѣзанъ, това допуща и самъ г. М. (V стр.), па то́ си е твърдѣ естественно. Но разбира се, работитѣ на подирнитѣ събирачи ще попълнжтъ недобраното, било то много или малко.

Планътъ на г. М. — да се ограничи само съ нѣколко окржга, които по тѣлесния типъ, по нарѣчието, обичаитѣ, облѣклото, образуватъ часть отъ една особна група, заслужва одобрение. Такъво изучванье на отдѣлни племенни групи, както споменува и г. М., ни прѣд-

ПЕРИОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ

НА

БЪЛГАРСКОТО КНИЖОВНО ДРУЖЕСТВО

ВЪ СРѢДЕЦЪ.

ПОДЪ РЕДАКЦИЯТА НА В. Д. СТОЯНОВА.

ГОДИНА ОСМА.

КНИЖКА XXXIX.

Умъ царува,
Умъ робува,
. . . . . .
Нар. пословица.

СРѢДЕЦЪ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1892.

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ УМОТВОРЕНИЯ.

(Народни пѣсни отъ Малешевско).

Съобщава *А. П. Стоиловъ.*

1.

Рус Елéна мáкьа[1]) плéла
Сúтно плéла, лúто клéла:
„Да би дал Бок, Рус Елéно,
Не скинáла рýса лéса[2]),
Ни по вéтар, ни по сѣнце,
Ни по іáсна мéсечина,
Тýрци ти лéса скинáли,
Бýгарье іа окаіали,
Циганье іа расплиштáли[3]),
Да си шибаа коньето".
На Елéна дожалéло,
Па си станáла, та бегáла,
Та си оіде[4]) краі Дунаф
С' Дýнава сборéваше[5]):
„Дунаве-ле, ти'о[6]) вóдо!
Прибúраш-ле ми гре'бне:
На máічини ми іадóве,
На бáштини ми жáлбове,
На брáтови ми прéкорци,
На снá'ини ми нáдумци
На друшкини ми пóтсмифци?"
Ти'и Дýнаф говóреше:
„На 'нóгу сме гре'о збрáли,
И на тéбе кье го збérем".
Тýку рúпна, та в' Дýнаф .....

Забѣлѣжка. Гърленитѣ г, к, когато стоятъ прѣдъ мѣка гласна, се умѣкчаватъ: ги=гьи, ке=кеь. При все това за *кѣ* употрѣбихме умѣкчително ь по навикъ, а не по нѣкое особенно произношение на *к*—въ ке.

[1]) Макьа вм. маіка. Знакътъ *ь* го употрѣбихме като знакъ за омѣкчение.

[2]) *леса* значи плетенка, конце.

[3]) расплиштали=расплитатъ, отплитатъ.

[4]) оіде=поіде.

[5]) Покраі збореваше въ говорътъ се слуша думаше, говореше.

[6]) Апострофътъ е туренъ въ собственото си значение т. е. означава отпаданието на нѣкоіа буква, каквото тукъ звукътъ *х*: *ти'о* вмѣсто *тихо*.

С' кóса Дýнаф препишúла,
А ту вúкна кóлку мóже:
„Дунаве-ле, тúʼо вóдо!
Кердосáи ме, бел Дýнаф,
Да ме Тýрчин не кердóса,
Мáкья у грех да не тýра,
И мáкья ми, и бáшта ми,
И сúчка рóда наóколу.
Збирáйте се, мрéни рúби,
Изгрúзете бéло лицé,
Като крáсата[1]) іáбъʼка;
Испúте ми прънни óчи,
Кáту два стýдна клáденци;
Опасéте тáнки вéжди,
Като сúтна детéлина".
И оттáде мензалджúи[2]),
Мензалджúи, абарджúи[3]),
Нéшто им се заслушáло,
Кáто момá в' Дýнаф пóе[4]),
А ту велáт и говóрат:
„Позапрéте врáни кóнье,
Та подáйте чингельéто
С' пóʼдъʼгите óртоми,
Да ги фрълим фʼ тúʼи Дýнаф,
Да извáдим мрéна риба".
Позапрéʼа врáни кóнье,
Та зимáʼа чингельéто
С' пóʼдъʼгите óртоми,
Фрълиʼа ги фʼ тиʼи Дунаф;
Не извадúʼа мрéна рúба,
Извадúʼа Рус Елéна,
Рус Елéна, мáла момá.
Мáри вéро, пýста клéтво,
Каᵃ) іа е мáкья проклéла,
Сéᵇ) іа тáка стигнáло!

Слушана отъ Маргита Петкова въ с. Ратово, 1891 год. м. Августъ.

2.

Костáдúнеᶜ), мáло детé!
Дéлба дéлат четвóрица брáтья
Костáдúна дел не чинáт.

[1]) Красата=малко нѣшто киселко, а сѫщеврѣменно и благо.
[2]) мензалджúи=инжинери.
[3]) абарджúи=аберджúи, вѣстители.
[4]) пое=пѣе.
[5]) ка=какво.
[6]) се=всичко.
[7]) Гласнитѣ *о* и *а* въ думата Костадине се произнасятъ дълго, — обаче не е квантитетъ, а това го изисква наклѣвътъ.

Костáдúна дожалéло.
Стана óйде гóре в' гора,
Горе в' гора, в' планинáта,
Та се на Бóга помолúʼ:
„Бóже мúли, Бóже Вúшни!
Ствóри ме нéшто дúвьаче,
Нéшто дúвьаче, сýра-елéна:
Да пáса трéва зелéна,
Да пúʼа вóда студéна,
Да лáда сéнкья лáдена
На брáтови ми жáлбове".
Ка си іе Бóга помóлил,
Такá му и Гóспот дáде:
Створúʼ го Гóспот, створúʼ,
Да пасé трéва зелéна,
Да пúé вóда студéна,
Да лáди сéнкья лáдена.
Негóвата мúлна мáкья
Кадé 'оди, сé си плáче:
„Костáдине, мили сину!
Кадé те брáтья денáʼа?
Да ли те вóда однéсе,
Или в' огин фръліʼа?
Па си 'óйде у планúна,
Да си берé суʼи дрéва;
И там го мáкья терáла,
Терáла, жално плакáла:
„Костáдине, мúли сúну!
Отиᵃ) те нúкаде нéма,
Кадé те брáтья денáʼа?"
Каᵇ) си дочý млат Костáдúн
С' нозéте ѝᶜ) дрéва набрá,
С' рóговете ѝ подигнá,
От жáлби ѝ се не прикáжа
Дека си іе син Костáдúн.
На мáкья говóреше,
Не ѝ рéче — оі ле мáле,
Но ѝ рéче — мúла бáбо:
„Когá йдеш у селóто,
Кье те сретнáт ловджúите,
Кье те сретнáт, кье пúтат,
Да не си ме, бре, кажáла".
Ка іе дочýла негóвата,
Негóвата стáра мáкья,
Не чекáла дóма да йде,

[1]) Оти=защото.
[2]) *ка*=като.
[3]) ѝ мѣстоим. III л. ед. ч. дател. п. ж. р.

От далéк и́де и ви́ка:
„Е ви́ска[1]) мо́и сина,
Мо́и си́на пушкали́и,
Пушкали́и и ловджи́и!
Вие по го́ра 'о́дите,
Ама лова не на'о́дите![2])
Іазека на дръ́ва о́ідох,
Там видо́х су́ра-еле́на".
Ка дочу́'а не́іни си́на,
Надигна́'а танки пу́шки,
Оідо'а в' го́ра зеле́на,
Наідо́'а су́ра-еле́на,
Утепа́'а су́ра-еле́на,
Су́ра-еле́на гово́реше:
„Бра́тья-ле, мили братченца!
На си́те де́лба чине́те,
И на ма́кья дел чине́те,
Да іаде́, да се наіаде́,
Оти и́ се милно моли́х,
Да ме ме́не не кажу́ва,
Дека сам в' го́ра зеле́на".
Тогаі се бра́тья сети́ли,
Дека им іе брат Ко́ста́ди́н.

Слушана отъ Гюргя Арсова въ с. Пехчово, 1891 година, м. Юлий.

3.

Стоіа́не, море́ Стоіа́не!
Ви́диш ле го́ра висо́ка?
Си́лен се о́гин светеше,
Ма́шко се дете́ печеше,
Тамо са си 'аіду́ците,
Та ма́шко дете́ пече́'а.
Накара́ли ба́шта му,
Ба́шта му дръ́ва да бере́,
'Ем да бере́, 'ем да пое́;
Накара́ли са ма́кья му,
Ма́кья му режен да върти́,
'Ем да врътй, 'ем да пое́;
Накара́ли са сестри́ му,
Да играіа́т и да поіа́т.
Детенце от режен ду́ма:
„Татку-ле, милу та́тенце,
Полечка бери дръ́вата,
И кро́тку ва́ли о́гине,

[1]) виска=визека.
[2]) наодите=намирате.

Изгоре'а ми очи́те,
Векé не мога да гле́дам!"
На ма́кья ве́ли, го́вори:
„Мале-ле, мила маічице,
Поле́ка вре́ти режено,
Расклапа'а се костите!"
На сестри ве́ли, гово́ри:
„Сестри-ле, мили сестрички,
По́-кро́тку играіте 'о́рото,
Поле́ка поіте песните,
Но́гу ми в' гла́ва припадна́
Векé не мога да слушам!"

Слушана отъ Петра Димитриева въ с. Чифлико, 1891 год. м. Августъ.

Малешевската околия се състои отъ слѣдующитѣ 15 села: 1) Пехчово, 2) Негрево, 3) Спиково, 4) Пасъкъ, 5) Чифлико, 6) Умлена, 7) Смаймерово, 8) Митрашинци, 9) Будинарци, 10) Мачово, 11) Владимирово, 12) Робово, 13) Русиново, 14) Ратово и 15) Берово.

Виждъ описанието имъ въ в. „Новини", II год.

(Народни пѣсни отъ Разлошко).

Записа *Нехтѣлинъ*.

1. Яна Гіурова и Татаре.

Я́ну, мари Я́ну, іубава Я́ну,
Причу́ла сѐ е іубава Я́на!
Пу'сѐ гра́да и ноф' паза́р,
Ни се купу́ва, ни се пруда́ва,
Ни се наи́ма кой да а купи.
Нае́л ми сѐ е Гіуру вуйво́ду
Дне́ския си я Гіуру прекупи́,
У тре му гла́си дуйдо'а,
Да и́де Гіуру с' угримна во́ския,
И дуйдо́'а и ути́де.
Гіуру пу́оди, ма́йци нара́че,
„Ой ма́ле ма́ле, ми́ленкя ма́ле,
У́баве гле́дай 'у́бава Я́на
Ф'у́трумъ и да́вай, ми́ленкя ма́ле,
Ліута ракиа, благи стафи́ди,
А на пла́дина, ми́ленкя ма́ле,
Студе́на во́да, дебе́ла се́нкя.
Вечер и давай, ми́ленкя ма́ле,
Ба͡е́ла пуга́че, руи́чку вину".
Та днеския ле си Гіуру ути́де,
Па у́тре ми пленци́ дуйдо́'а,
Та си плени́'а 'убава Яна,

Плени́'а я, заруби́'а я,
Удве́ду'а я ф'татарцка земя.
Седѐ си Гіуру девет го́дин,
Деве́та го́дин Гіуру пу'о́ди,
Ут'далек' иде, на ма́кья ру́ка:
„Ой ма́ле, мале, миленкя мале,
Да си излезе, да ме посрешне,
Да ми пуфати вранята коня,
Да ми субу́е жъти бутуши".
Макьа му вели́, гувóри:
„Та днеся лѐ си, Гіуру утиде,
Па утре пле́нци си дуйдо́'а.
Та пуплени́'а 'убава Яна,
Пуплени́'а я, заруби́'а я,
Удве́ду'а я ф'тата́рцка зе́мя".
А той си вели́, гувóри:
„Ой ма́ле, мале, ми́ленкя мале,
О́ дай ми, ма́ле, тригуди́шна,
Тригудишна ба͡е́ла пчени́ца
Да си на́зуба вра́ната ко́ня.
О́ дай ми ма́ле, тригудишну,
Тригудишну руи́чку вину,
Да си на́пуа враната коня
Та кіу си ида да си до́веда,
Да си до́веда 'у́бава Я'на".
Та си ути́де въ татарцка земя,
Татарцка земя, ф'арнаутцка.
От[1]) ie било̀ за неда͡е́ла,
Той гу стигна̀ ду пла́дина.
Ду три си 'ора и́гра'а;
Пръвуту 'ору Яна извóжда.
Гіуру се фана̀ ду Яна да извóжда,
Яна си му вели́, гувóри:
— Наза́т' наза́т, чу́жджи іунак,
Чу́жджи іуна́к, Гіуру васли́ку,
Ке ми стро́ши са́рмену кула́нче,
— Аку, гу строша нек' гу строша.
Купи́л гу съм, па́ ке гу ку́па,
— Наза́т, наза́т чужджи іуна́к,
Ке ке ми згвацаш жъти бутуши.
— Аку 'и згвацам, нѣка 'и згвацам,
Купил 'и́ съм па ке 'и купа.
А тя му вели́, гувóри:
„— По́стуй Гіуру пучекай,
Нека си по́дуа цръну татарче.
И Гіуру си́ а малку пучека̀
Та си пудуи́ цръну татарче,

[1]) От Ходъ, пѫть.

Та си́ а на врану конче качи́.
От іе било̀ за неда͡е́ле,
Той си стигна ду пладина".

Слушана отъ Янчето Ив. Базьова отъ с. Якоруда.

2. Марѝа рубина.

Мари́ марѝе, кіурпѐ 'убава!
Усаи́н тъ̀рчин руби́ни ка́ра,
Руби́ни ка́ра, кле́ти влайни,
Си́чки руби́ни би́е и ка́ра,
Кіурпѐ Марѝа на́й-вече би́е,
На́й-вече бие, на́й-вече кара.
— „Мари о́стай си машко́ту детѐ,
Мари о́стай гу го́ре нат' селоту!
— „Бок си те уби́л Усаи́н ту́рчин
Ка кіу кайдисам да гу о́ста'а,
Ке зами́наа селцки дръварѐ,
Ке зами́наа, ке гу зе́маа,
Ке гу зе́маа, ке гу фрѣ́лаа,
Ке гу фрѣ́лаа фуф пу́ста го́ра.
Турчину дума, гувóри:
— „Мари кайди́сай, та гу о́стай:
Ліулкя му врѣ́зи за ви́та ела̀,
Ва͡е́тер ке ду́не, ке гу заліу́ля,
Руса̀ ке ро́си, ке гу иска́пе,
Кушу́та ми́не, ке гу надо́й".
И тя си рукна̀, та си заплака̀:
„Бок си те уби́л Усаин ту́рчин,
Ка кю кайдисамъ да гу о́ста'а!

Слушана отъ Анчето Базьова отъ с. Якоруда.

(Народни пѣсни и припѣвки отъ Пирдопско).

Записалъ *Г. Гергевъ.*

1. На трапеза.

Има̀ла ма̀йка, има̀ла,
Има̀ла до пет дъщери́,
— Едного́ сѝна Стоя́на.
Па ги на госте викале,
До сряд нощ пиле и еле.
На́й-ма́лката му сестри́ца
Доведе дете галено.
Ка рече во́да, та во́да —
„Водѝца, уйчо, водѝца!"
Во̀да нема̀ ни ка̀пка.

Стоя́н си йузе два мѐнци[1])
Та си на во́да йутиде,
На во̀да на воденична.
Там си завари млад Стоя́н,
Три жени, три самодѝви,
Мѐсечина си сва̀леа,
Му́рга я кра́ва пра́веа,
Та пресно мля́ко до́еа.
Една Стоя́ну лѐля му,
Втора Стоя́ну стрина му,
Трѐтя Стоя́ну на́на[2]) му.
Като видя́а Стоя́на,
Леля Стоя́ну думаше:
„Мил лелин, лелин Стоене,
„Пò-скоро дома̀ да с' идеш,
„Та да ти вари́ ма́йка ти,
„Си́нята бяла тентя́ва,
„Жълтата кумани́чата
„В' гърне необже́жено;
„Ти да та лели полее,
„Дуде петлите не пе́ле.“
Дуде си Стоя́н ути́де,
Дуде да вари́ ма́йка му
Синята бяла тентява,
Тие петлите попе́ле.
Стоян са с' душа́ раздели́.
Като пет сестри́ плачеа
До синйо не́бе са чу́еше.

Испѣла Ив. Іонина, 60 год., 2 Марта 1892.

2. На седянка.

Стоя́н по дво́ри йодеше,
Богу са ми́лно мо́леше:[3])
„Я, дай ми, Бо́же, я да́й ми!
Я да́й ми, ма́шко дете́нце,
Три го́дин да го погледам,
Па курба́н да го зако́ла,
Курба́н на Свети́ Илия́.“
Д' седя́ Го́спод, де слуша́?
Да́де му Го́спод, да́де му,
Да́де му ма́шко дете́нце,
Та го три го́дин погле́да,
Па доде Свети́ Илия́.
Стоя́н по дво́ри йо́деше,
Дре́бни си слъ̀зи ро́неше,
Вла́шки ножо́ве точе́ше,

[1]) Котли. [2]) Вуйна. [3]) Всѣки стихъ се повтаря кога се пѣе.

Ножо́ве черночи́рене.
А детенце му думаше:
„Защо́ ти, та́тко, ноже́нце.“
Тама́н[1]) е това́ изре́кло
Нави́ му ру́со главе́нце.
Глас му са чу йот Бо́га:
„Маре́, Стойе́не, Стойе́не!
Не коли, маре́, дете́нце:
Дете́нце курба́н не ста́я
На иди в' ста́до гуля́мо,
Та фани́ ва́кло йегънце,
Та го на курба́н заколи́,
Курба́н на Свети́ Илия́.“
Стоя́н си пусна́ дете́нце,
Ути́де в' ста́до гуля́мо,
Та фана́ ва́кло йе́гънце,
Та го на курбан зако́ли,
Курба́н на свети́ Илия́.

3. На хоро.

Ива̀н ма̀йка прати́:[2])
„Иди́, иди, ма́мо,
Доле йу До́нкини,
Та ми и́скай, ма́мо,
До́нка́ йе́ребица,
Си́ва гълъби́ца.
Ако ти я дада́т,
Ти са позабави́,
Яко я не да́ват,
Ти си ско́ро доди́.“
Че ща д'и́да, ма́мо,
Доле во́в чарши́я,
Да си кро́я, мамо,
Дре́и калу́герски,
Калу́гер да и́да,
Ду́овник да до́да,
Да си исповя́дам
И ста́ро и мла́до.
И Донка ще до́де
Да я исповя́дам
Па ща да и́ реча:
Казвай, казвай, Донке!
Що си съгрешила
На млади години
Съсъ млади йергене.

[1]) Тъкмо.
[2]) Всѣки стихъ се повтаря кога се пѣе.

4. Хороводна.

Стóйке-ле, лудо, младо.
Вечеря́ло ли си,*)
Вóда пи́ло ли си?
— Не сам вечеряло,
Не сам вóда пи́ло.
Майци воз ядове,
Тéйну воз каъре,
Че ма не дáдуа,
Де сам самá щя́ла,
Щя́ла и обичáла
Сиромáшко мя́сто
За гуля́мо момчé; —
На ми ма дáдуа,
Де са сами́ щéле,
Щéле, йобичеле
Чорбаджи́ско мя́сто
За мъ́нинко момчé.

5. Хороводна.

Яно, мóма Яно!
Би́ла ли е Яна,*)
Войвóдува слугá,
Войводу служи́ла
Три дни и три нощи,
Дурдé задря́мала,
Рака и́ трепнáла,
Крондúр испу́стила,
Крондúр с' ру́йно вино.
Дека ви́но капнá,
Тáмо е и́зрасло
Дръвó я́ворово,
Кóрен е пу́стило
Дур до бя́ло мóре,
Слъ́пе е слъ́пило
Дур до синйо нéбе,
Рóжба е рóдило
Си́тен бя́л мáргарец; —
От де са съ́зеа
Птúци злато-крилци,
Та си йóкълваа
Си́тен бя́л маргарец.

6. Боленъ Гйорги.

Бóлен Гйорги, се бóлен лежи́,*)
Дене лежи́ в' á́лища,

*) Всѣки стихъ се повтаря, кога се пѣе.

Нощé йóди по планинé,
По планине, по рудине.
Зáран дóде предý слъ́нце.
Гйóргйовица млáда бу́лка,
Тя си Гйóргйу отговáря:
„Ей та тéбе, бóлен Гйорги,
Девет гóдин се бóлен лежи́ш,
Денé лежи́ш в' á́лища,
Нощé йóдиш по планинé.
Соса ми, додéя ми,
Дай ми прóшка да се жéна!“
Бóлен Гйорги отговáря:
„Ей та тéбе, Гйоргйовице,
Гйóргйовице, млáда бу́лка,
Преминú са, натруфи́ са,
Па си тръгни́ низ чаршúя,
Та си йоди́, та си дири́,
Та си дири́, та си глéдай,
Ако нáйдеш като Гйóрги
Тъка́ у́бос, тъкáф левéн,
Прóсто да е, йожени́ са!“
Послу́ша го Гйóргйовица,
Премени́ са, Натру́фи са,
Па си тръгна́ изъ чаршúя,
Та си йóди, та си дúри.
Нúде не можá да си нáйде,
Тъка́ у́бос, тъкáв левéн.
Тя си е домá йути́шла,
Та на Гйóрги йоттовáря:
„Леле́ вáре, бóлен Гйóрги!
Съдя́ одúф, съдя́ гледáф,
Нúде неможáф да нáйда
Твóйта йубос, твóйта левéн
Девет гóдин бóлен лежи́ш,
Йоще девет да ми лежи́ш,
Па не ща да те напу́стна.“

7. Пѣсень на бране лѣшници.

Запя́ла момá в' гора зелéна,
В' горá зелéна, в' осóйна стърна́.
Ка я йе зачу́л бре калу́гера,
Той си момáта люто кълнéше:
„Убил та Г'óспод, бре мáлка мóме!
Че що не запя́ от озáран,
От озáран от вчéра зáран;
Дурде не бех са покалу́герил!
Пус да остáне чéрното руо,
Оган да гори калимáвките,
Вóда да нóси бя́лата книга“.

Прѣпѣвки.

1) По по́ле гезме́ Йва́не,
Дома́шна а́йта Ми́ко ле.

2) Си́тно йо́дене Ми́ко ле,
Милно гле́дане Йова́не.

3) А́лен бужу́р на планина́, Мико,
Наведи́ са откъсни́ го Иване.

4) Бела́ са кръ́па беле́йе,
Нико́ла за Анна луде́е

5) Че́рна чиря́ша ви́сеше,
Йован за Анна ми́слеше.

6) Длъ́ги дру́мове, Ми́ко ле,
Я ги по скъси́, Йова́не ле!

7) Шита нагръдка А́но ле,
Сладка прегръ́дка, Йова́не ле.

Забѣлѣжка. Собственнитѣ имена при прѣпѣвкитѣ сѫ непостоянни. Прѣпѣвачкитѣ турятъ името на този и на тая, когото и която искатъ да прѣпѣятъ.

Прѣпѣванията ставатъ прѣзъ лѣтнитѣ работни дни.

(Народни пѣсни и припѣвки отъ Трѣвна и околноста).

Записа *Уста-Генчовъ*.

1.

Седнал — й Диман-чорбажи
Да ядѐ Диман, да пиѐ
Съ девят свои синове,
Съ осем свои снъхйчки.
Секи си ядѐ и пиѐ
И са веселба весели.
Янчица снъха на́й-млада,
Най-млада, ала на́й-умна, —
Ни яде Янка, ни пие,
Нити са веселби весели.
Никуй й Янка ни съзрял,
Най—я й съзрял свекър й,
Свекър й Диман-чорбажи,
И си той Янка пупитал:

„Янчице, снъха на́й-млада,
Най-млада, ала на́й-умна,
Зѫщо си, Янке, ни ядеш,
Ни ядеш, Янке, ни пиеш,
Нити, веселба веселиш?
Да ли ти — й ясте ни угодну,
Или ти — й винце ни сладку?“
Янка Диману думъши:
„Свекри ле, Даман-чорбажи,
Мен ми — й ясте угодну
И ми — й винци сладичку.
За идно мислѫ и жалѫ,
Що да сторѫ и направѫ: —
Снощи си ази утидух
На айдушкити кладенци,
Там си юнаци заварих,
Юнаци мени питахѫ:
„Янчице, булка убава,
Къде й, Янке, свекър ти,
Свекър ти, Диман-чорбажи?“
И азъ юнаци излъгъх,
Чи умре Диман-чорбажи
И девят негови синове;
Куму струвъхми тритйни, шистйни,
Диману гудина щи струвъми.
Юнаци мени казъхѫ:
„Ний ще сички да додим
На Диманови стру́вани“
Я идни, свекре, да са скрий
Във мойта гъста градинка,
Във чарвената калинка.“
Диман си, Янка, пуслуша
И в градинка са путули.
Чи са юнаци надошлѐ
На Диманову стру́вани.
Янка са скору разшъта
И си юнаци нъгости́,
Чи ги Янка затвори
В Диманову яки сараи
И си юнаци там изби́.

Слушана отъ Неда Алачкина въ Трѣвна.

2.

Планината са развива,
Гьоргю са сърце нали́ва,
Кату червенка ябълка.
Гьорги Дафинки думаши:

„Дафинке, душке, Дафинке,
Събирай, душке, рубата,
Рубата, душке, юнашката,
Пък ас ша сбирам юнаци.
Съби́ра Гьорги, утби́ра
Ду седемдесе́т юнака,
Ду седемдесе́т и седѫм,
Чи ги Гьорги заведи
На връх на Стара-Планина,
На айдушката равнина.
Стуели малко, ни многу,
Стуели ду шес месеца.
Юнаци думат на Гьоргьо:
„Гьорги ле, братко, въйвода,
Лятуту доде, мина са,
Немами кяра никаква,
Ни кяра, нити пичала“
Гьорги са люту расърди,
Чи си са виком прувикна:
„Ой, ви вази, юнаци,
Я скору тука илати́!
Тукъ ши азнъта да мини,
На девят сиви катъра.“
Чи са азнъта убра́ли,
Убрали и разделили:
Секиму пу шес иляди.

Слушана отъ Дена Иванова отъ колиби Джуровци, Трѣвненска околия.

3.

Снощи си дуде млад Стуян
Ут дълга пѫтя — Цари-град.
Чи си на порти пу́лопа,
Конче му с' крака путро́па,
И на Русанка викаши:
„Стани ми, Русанке, утвори́,
Утвори нощи утключи́“.
Ни е станала Русанка,
Най й станала майка му.
Стуян мами си питаши:
„Къде й, мамо, Русанка,
Русанка, мойта ступанка?
Да ли-й с булките на черква,
Да ли-й с мумитѣ на уро,
Или-й у мамини си на гости?“
— „Кату ма питаш да кажѫ:
Нит-й с булкити на черква,
Нит-й с мумите на уро,
Нит-й у мамини си на гости.
Вчера си минѫ Кир-Янку,
Кир-Янку, млад гимиджия.
Чи си Русанка той купи
За седям уки жълтици.“
Чи й заплакал млад Стуян, —
Русанка тръгнъл да търси.

Слушана отъ Неда Алачкина въ Трѣвна.

Прѣпѣвки.[1])

1.

Пупял петел на лива́дки,
Зачу́ли гу кукошчици,
Вйрнъли си упа́шчици, —
Чи утишлѣ въз питела.
Пител во́ди вра́ньу кончи,
На кончиту синю сидло,
На сидло́ту младу булчи,
На булчиту зелен вянец
На вянеца три трипе́рушки;
Как трипе́рът тес трипе́рушки,
Тъй трипери Дончу за Цана.

2.

Звъннълу-й звънче приз селу,
То́ не е звънче звънна́лу,
Ами й мума вързана.
Чи коя ли-й мума вързана?
— Рада й мума вързана.
У Петкову куляно.
Рада му са моляши:
„Пусни ма пусни, Петко ле!“
Той на Рада думаши:
„Как шѫ та пусна, Радо ле?
Как шѫ та пусна, либи ле!
На пушка ми си изме́рена,
На книшка ми си исписана“.

3.

Два дола дълбоки, дълбоки,
Два вида широки, широки.
Сичкити муми ша минѫт,
Станка ни можи да мини,
Чи Стойку ѫ й принесâл,
Нищу й зърар ни сторил.

[1]) Тия пѣсни си пѣятъ момитѣ и иргенитѣ едни-други на шега, като споменуватъ въ тѣхъ своитѣ имена.

Най ѝ скъсал синцити.
Викна Станка, заплака:
„Олиле, варе-бриварe!
Мен ма мама убива!“
Чи Стойку ѫ мирѐши:
„Мълчи, Станке, ни плачи,
Ас ти правѫ кунцѝти,
Ти шѫ нижиш синцѝти“.

4.

Вода тиче, вода тиче
Ут бялу камъчи,
— Чи кой тѝча, чи кой тѝча
Вода да налей?
— Минка тѝча, Минка тѝча
Вода да налей.
— Чи куму ѫ, чи куму ѫ
На диген занася?
— Стуяну ѫ, Стуяну ѫ
На диген занася,
Да ни риче, да ни риче:
„Изгурях за вода“,
Най да ричѐ, най да ричѐ:
„Изгурях за Минка“.

Слушани отъ Неда Генчова въ Трѣвна.

Вѣрвания и обичаи изъ Пирдопъ.

Съобщава *Г. Гергевъ*.

На Св. Харалампия, когото наричатъ „Чуминъ день“, хората слѣдъ едене не метатъ изъ кѫщата си съ метла, защото щѣла да ги измете чумата.

Когато испращатъ нѣкой на печала, испращатъ прѣди тръгването му другъ да налѣе вода въ бѣлъ мѣдникъ (котелъ), съ която срѣща пѫтника, който отива на печала, прѣдъ портата (вратата) и я излива прѣдъ него (пѫтника) и слѣдъ него за да му върви кяра като вода. Ако сѫ го испратиле до края на града, испращачитѣ на връщане събиратъ по пѫтя сачки (клечки) и скубятъ зелена трева. Клечкитѣ събиратъ за да се не връщатъ праздни, та и испратения да се не връща празденъ. Тревата скубятъ съ сѫщата цель и като я донесѫтъ, посаждатъ я нѣйде по двора си.

Ако мѫжъ или жена излиза пръвъ пѫть прѣзъ лѣтото да жъне, трѣбва да си крие сръпа, за да не го види нѣкоя трудна (тежка) жена, защото, ако го види, то на този, който носи сръпа, ще излѣзе по ржцетѣ една корава буца, която наричатъ „дете“.

Когато умре нѣкой въ махалата, комшиетѣ, ако не сѫ прѣзъ пѫть т. е. ако сѫ въ сѫщия въртопъ (кварталъ), не работятъ, защото щѣло да имъ излѣзе по тѣлото „мрътво косъ“ (буца корава като камъкъ, която изъ день въ день расте). Ако нѣкой отъ този кварталъ, въ който е мрътвеца, иска да работи, минава въ другъ кварталъ.

Спроти (срѣщу) срѣда и петъкъ женитѣ, които иматъ малки дѣца, не работятъ, защото, ако работятъ, дѣцата имъ ще келясатъ.

Първата и послѣднята сѫбота отъ м. Мартъ наричатъ „Мáртина Сáбота“, и прѣзъ тези дни не работятъ никакви кърски (полски) работи, нито пакъ се миѫтъ, перѫтъ и не замесватъ квасъ прѣзъ този день, за да ги не бие градъ.